

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ วันนี้วันพระ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม การตรัสรู้ธรรมนั้นเป็นการชำระล้างกิเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมๆ เกิดอริยสงฆ์องค์แรกของโลก

ถ้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเราๆ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนนะ สอนถึงการให้เสียสละทาน การเสียสละทานคือเสียสละความทุกข์ความยากในหัวใจ คำว่า “เสียสละทาน” เสียสละทานคือสิ่งที่เป็นวัตถุธาตุ สิ่งที่เราแสวงหามานี้เพื่อเสียสละเพื่อเป็นบุญกุศล

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเราบวชเราเรียนมา เวลาประพฤติปฏิบัติ เข้าขึ้นมา บิณฑบาตเลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง เลี้ยงชีวิตนี้ไว้ เลี้ยงชีวิตไว้เพื่อคั่นคว้ามั่น คั่นคว้าหัวใจดวงนี้ใจหัวใจที่มั่นทุกข์มันยาก คั่นคว้าขึ้นมาให้เป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจ ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงเข้ามาในหัวใจนะ ใจนี้ประเสริฐ

วันนี้วันพระ วันนี้ประเสริฐ ประเสริฐแล้วสิ่งรอบข้างเป็นของไร้สาระทั้งนั้นนะ เป็นของอาศัยๆ คำว่า “ของอาศัยใจ” แต่ของเรา เวลาเราทำบุญกุศลขึ้นมา เราจะประสบความสำเร็จในชีวิต เราจะมั่งมีศรีสุข ความมั่งมีศรีสุขด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันเป็นภาระรุงรัง เป็นความทุกข์ความยากมหาศาลเลย แต่ถ้าคนมั่งมีศรีสุขขึ้นมาแล้วเป็นธรรมๆ เห็นไหม เวลานางวิสาขา เวลาจะไปทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เครื่องประดับที่ไปถอดไว้นะ สิ่งที่เป็นเครื่องประดับ สิ่งที่เป็นทรัพย์สมบัติทางโลกถอดทิ้งไว้ๆ เวลาเข้าไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กษัตริย์สมัยพุทธกาลนะ เวลาจะเข้าไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เครื่องกษัตริย์ขาดอดทิ้งทั้งนั้นนะ เขาอดทิ้งไว้นอกวัด แล้วเขาเข้าไปด้วยความถือพรหมจรรย์
สิ่งที่มันเป็นธรรมๆ มันเป็นแบบนั้น

เวลาคนทุกข์คนจน คนทุกข์คนยากขึ้นมา ว่าเรามีความทุกข์ความยากๆ ความทุกข์ความ
ยากเพราะหัวใจมันมีคบอดใจ ถ้าความทุกข์ความยากขึ้นมา ถ้าหัวใจมันไม่มีคบอดขึ้นมาจะ
ความทุกข์ความยากขึ้นมาใครทำมา สิ่งที่เราทำมา เราแสวงหามา แสวงหามาเพื่ออะไร
แสวงหามาเพื่อดำรงชีพ แล้วคุณค่าในชีวิต ชีวิตที่มันทุกข์มันยาก ชีวิตที่มันบีบคั้น มันมีแต่ความ
ทุกข์ความยากไป

แต่ถ้าคนที่มีความทุกข์ขึ้นมา จะทุกข์จะยากขนาดไหนมันก็เป็นเรื่องของโลก คำว่า “เรา
ทำมาๆ” ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อกรรมไป คำว่า “เชื่อกรรมๆ” เวลา
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครๆ ก็บอกเพราะ
เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาถึงถวายทาน เขาถึงมาเคารพบูชา

การเคารพบูชานั้นเป็นเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าไม่ได้ประพฤติปฏิบัติมา
สลบถึง ๓ หน เวลามাত্রารู้ ตรัสรู้ธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเทวดา
อินทร์ พรหมมาฟังธรรมๆ ฟังธรรมอะไร ก็ฟังอริยสัจ ฟังสัจจะความจริง ฟังสิ่งที่อาสาวิภยญาณ
ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ก็รู้ในใจอันนั้นนะ เวลาที่รู้ในใจอันนั้น มันไม่คิดข้อง
ในเรื่อง ๓ โลกธาตุ ในเมื่อมันไม่คิดข้องใน ๓ โลกธาตุนั้น ไม่คิดในตัวเรา ตัวเรามันว่างเปล่า ไม่
มีสิ่งใดที่เป็นสาระเลย สิ่งที่เป็นสาระทางโลกนะ แต่ถ้าเป็นธรรมในใจๆ มันมีคุณค่ามากๆ ใจ
ต้องการสิ่งนี้ จะรู้สัตว์ขนสัตว์ต้องรู้สัตว์ขนสัตว์อย่างนี้ ถ้าสัตว์โลกๆ ถ้ามันพ้นทุกข์ไป สัตว์
โลกมันปลดเปลื้องความทุกข์ในใจของมันไป เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาจะ
นี่คนที่มีคุณธรรม

ดูสิ เวลาเขาว่า พระไม่เห็นทำหน้าที่อะไร พระไม่ทำหน้าที่อะไร

แล้วครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่าน เคนจกรรม นั่ง
สมาธิภาวนานะ หลวงตาท่านพูดเอง งานทางโลกที่ไม่หนักหนาสาหัสสาครรจ์ อย่าเพิ่งพูดนะ
เพราะมันไม่ถึงกับเสียสละชีวิต เวลาประพฤติปฏิบัติ เคนจกรรม นั่งสมาธิภาวนากิเลสมันหลอก
มันเสียสละชีวิตนะ ความจริงอยู่ท่าฟ้าตกตายๆ เวลาเอาตายนี้ทิ้งเลย ถ้าอะไรจะตาย ขออุหน้ำ

อะไรมันจะตายก่อน เวลามันหลอกกว่าจะตายๆ เราก็อ่อนแอ เราก็ยอมจำนนไปกับมันไปตลอด นี่พูดถึงว่า ไม่ทำอะไรเลยหรือ

การกระทำอันนั้นมันวิกฤติ มันวิกฤติเพื่ออะไร เพื่อจะเอาชนะกิเลสในใจของตน แล้วกิเลสมันก็เอาสิ่งนี้มาล่อ เอาความพอใจ เอาความสุขความทุกข์ เอาสิ่งที่เป็นโลกๆ มาล่อ แล้วมันล่อขึ้นมาแล้วเราก็ก็นิ่งไปติดอย่างนั้น เพราะเราไม่เคยเห็นความจริงไง ถ้าเราไม่เคยเห็นความจริง

เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงธรรมวินัยๆ ทรงธรรมวินัยก็วิธีที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเราให้ประพฤติปฏิบัติ แล้ววิธีการที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้เราประพฤติปฏิบัติ เราจำมาได้แล้วเราได้ประโยชน์อะไร เราจำมาๆ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปริยัติควรศึกษา ศึกษาเอาไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ศึกษาไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติก็ตรงนี้ไง

สิ่งใดที่เป็นทางโลก เราแสวงหา เราทำมาเพื่อดำรงชีพเท่านั้นแหละ ถ้าดำรงชีพแล้วมันปลอ่ยวางแล้วมันไม่เป็นภาระรุงรัง มันมีความสุขในหัวใจนะ สิ่งนี้มันก็บอกถึงจิตนิสัยของคน ใจ คนก็ต้องมีความขยันหมั่นเพียร คนต้องประหยัดมัธยัสถ์ เขาถึงรักษาสิ่งนั้นได้ เวลาพระบวชใหม่ๆ

เวลาที่ยังไม่บวชไปขอลูกสาวใครก็ไม่ให้หอรอก แต่ถ้าบวชแล้วเป็นทิดๆ เป็นบัณฑิตใจ ถ้าเป็นบัณฑิต สิ่งที่เราศึกษามาๆ ถ้าครอบครัวใด สิ่งที่เราจักซ่อม รู้จักบำรุงรักษา ครอบครัวนั้นจะเจริญรุ่งเรือง ครอบครัวใดรู้จักประหยัดมัธยัสถ์ ครอบครัวนั้นจะมั่นคง นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนในนวโกวาทๆ เวลาสอนฆราวาสธรรมๆ ใจ เราหาสิ่งใดมาแล้วเราบูชาทิศ ครุบาอาจารย์อยู่เบื้องขวา พ่อแม่อยู่เบื้องหน้า เพื่อนฝูงอยู่ข้างซ้าย ผู้ที่ยืนอยู่เบื้องหน้า เราจะบริหารอย่างไรๆ นี่คือการชีวิต ถ้าเป็นบัณฑิต บัณฑิตมันบริหารอย่างนี้ แล้วมันบริหารด้วยอะไรล่ะ ด้วยสติด้วยปัญญาละ ด้วยสติปัญญา ถ้ามีสติปัญญา มันจะบริหารได้ ถ้าไม่มีสติไม่มีปัญญา บริหารอย่างนี้ไม่ได้หอรอก

เราไม่มีความมั่นคง เราไม่มีจุดยืนใจ ให้คนโน้นยุ ให้คนนี้แห่ ให้คนนั้นเสียม มันมีแต่ความทุกข์ภายใน แต่ถ้าเขาๆเขาๆแห่ เขาเสียมเราไม่ได้ เขาๆเขาๆแห่ เขาทำไม่ต้องมาๆมาๆแห่ละ เขามาพึ่งพาอาศัยเราใช้ไหม ถ้าเขาพึ่งพาอาศัย เราจะบริหารทิศ เราจะบริหารของเขา มีสิ่งใดเราจะเจืองานเขาได้ เราก็ก็นิ่งงานเขาไป ถ้าเราเจืองานเขาไม่ได้ ถ้าคนนิสัยอย่างนั้นก็เรื่องของเขา

โลกธรรม ๘ ตีลฉินนิทานมันมีมาประจำโลก แล้วเราทำไมต้องไปให้เขาๆ ให้เขาเหยย ให้เขาเสียม ให้เขาทิ่มให้เขาดำ เพราะอะไร เพราะมันไม่มีจุดยืน ไม่มีการประพฤติปฏิบัติใช้ใหม่

ถ้ามีจุดยืนขึ้นมา เขาจะเสียม เขาจะดำก็เรื่องของเขา หลวงตาท่านสอนประจำ มันเป็นเรื่องของเขาๆ มันไม่ใช่เรื่องของเรา มันไม่ใช่เรื่องอะไรของเราเลย แล้วเราไปกว้านมาเป็นความทุกข์ของเราทำไม ของในหัวใจของเรา ขยะในหัวใจของเราก็มหาศาลแล้ว สิ่งที่มีมันทุกข์มันยากในหัวใจเรามันมีมากมายมหาศาล เราจะเอาทิ้งๆ แล้วเรื่องภายนอก เรื่องของเขาไปกว้านมาทำไม

แต่ถ้ามันเป็นบัณฑิต บัณฑิต อเสวนา จ พาลานํ ปญฺชิตานนฺจ เสวนา เราเป็นบัณฑิต เราจะคบบัณฑิต เราจะไม่คบคนพาล ถ้าคนมันพาล คนมาทิ่มมาดำ เราก็ไม่ไปยุ่งกับเขา ถ้าเขาทุกข์เขายากมา เราก็เจือจานเขา นี้พูดถึงคนพาลภายนอก

ถ้าคนพาลภายใน หัวใจถ้ามันเป็นพาล มันเป็นพาลมันก็ชอบเรื่องอย่างนั้นนะ ชอบเรื่องทิ่มเรื่องดำ เรื่องยูเรื่องเหยย มันชอบ มันชอบเพราะอะไร เพราะว่ามันจะเหยียบปัญหาที่ขึ้นไปว่าฉันมีปัญหาไง ฉันมีปัญหา ฉันเป็นคนบริหารจัดการ ฉันควบคุมดูแล เวลามันคบคนพาล มันคบอย่างนั้นนะ ถ้ามันคบบัณฑิต เห็นใหม่ หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ เราคิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้ามันตื่นขึ้นมา มันเบิกบานขึ้นมา สิ่งนั้นมันเรื่องภายนอก ไม่ห้วนไม่ไหว ถ้ามันไม่คิดเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ไม่คิดในตัวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไร้สาระทั้งนั้นเลย แต่สอุปาทิเสสนิพพาน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกข์ยากมาก่อนนะ คำว่า “ทุกข์ยาก” เป็นพระโพธิสัตว์ เป็นพระเวสสันดร เสียดละทุกข์อย่าง เสียดละจนโลกเขาจับกันไม่ได้ การแสวงหาอันนั้นคืออำนาจวาสนาบารมี

เวลาท่านออกประพฤติปฏิบัติสลบถึง ๓ หน สลบนะ สลบก็คือซ็อก ซ็อกก็คือตาย ตายพึ่นๆ ๓ หน ๔ หน สิ่งที่ชวนขวยมา ชวนขวยมาขนาดนั้น เวลาชวนขวยมาขนาดนั้นจะเกิดความจริงขึ้นมาในหัวใจ มันต้องมีความจริงขึ้นมาในหัวใจนะ

ถ้าไม่มีความจริงขึ้นมาในหัวใจ ๖ ปี ปัญจวัคคีย์อยู่ภูธรากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี จนเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉันอาหารของนางสุชาดา ปัญจวัคคีย์บอกว่ากลับไปมั่งมาก ทิ้งไปเลยๆ หมดหวังแล้วๆ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามประพฤติปฏิบัติ ๖ ปีนั้น คำว่า “๖ ปี” ปัญจวัคคีย์เฝ้าระวัง เฝ้าอุปัฏฐากอยู่ มีผู้คอยคุ้มครองดูแลอยู่ ใ้ผู้คุ้มครองดูแลอยู่ใกล้ๆ มาตลอด มันเป็นพยานกันไงว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติมามากน้อยขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมาอุกฤษณ์มาขนาดไหน นี่คือการลำบาก บากบั่น นี่ความเพียรๆ ถ้ามันไม่เป็นความเพียรชอบ เพราะไม่เป็นความเพียรชอบมันถึงทุกข์มันถึงยาก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วจะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ คำว่า “จะสอนใครได้หนอ” คือใครที่มีอำนาจวาสนาบารมีขนาดนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าทุกข์ยากๆ มา คืออำนาจวาสนาบารมีของท่าน ท่านทำคุณงามความดีมา ทำคุณงามความดีมาด้วยความภูมิใจ ด้วยความพอใจ ไม่ใช่ใครบีบบังคับ แต่ความที่ยังไม่มีคุณธรรมมันก็ปฏิบัติออกนอกถ่อออกนอกทางไป เวลามันปฏิบัติเข้ามาสู่ทางๆ พอสู่ทางขึ้นมา จะไปสอนใครได้ๆ นี่มันเหนือโลกๆ ไง

เวลาจะไปเทศน์ธรรมจักๆ เวลาเทศน์ปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์เฝ้าอุปัฏฐากอุปถัมภ์มา ๖ ปี ทำสิ่งใดมา เวลาอุกฤษณ์ขึ้นมา ทางโลกที่เขาทำกันนะขึ้นชม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมารื้อค้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เห็นว่าเป็นความมักมาก เวลาความมักมากในสายตาของโลกไง เวลาเป็นความจริงๆ ขึ้นมา มันมีขณิมาปฏิบัติทาความเป็นจริงในหัวใจ หัวใจที่มันทุกข์มันยากมา ๖ ปี หัวใจที่มันทุกข์มันยากมันทำมา ทำฉานสมาบัติ ทำสมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ มาทุกอย่าง สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ ทำไม่มันแก้กิเลสไม่ได้ละ มันแก้กิเลสไม่ได้เพราะมันไม่มีปัญญา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นอาหารขึ้นมาฟื้นฟูร่างกายๆ ใ้มันมีกำลังของมันขึ้นมา เวลาเป็นความจริงๆ ขึ้นมา เป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วตรัสรู้เองโดยชอบ เวลาจะไปแสดงธรรมจักๆ ปัญจวัคคีย์นัดกันที่ไม่รับๆ นัดกันเพราะอะไร เพราะมummองของโลกไง แต่ถึงที่สุดแล้วด้วยอำนาจวาสนา มันรับโดยอัตโนมัติ ตั้งใจกันไว้ว่าเราจะขัดเราจะขึ้น เราจะไม่ฟัง แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เธอเคยได้ยินเราพูดอย่างนี้หรือไม่ ๖ ปี ความเป็นสุภาพบุรุษ ไม่รู้สิ่งใดก็บอกสิ่งใดไม่ได้ แต่บัดนี้เธอจงเงี่ยหูลงฟัง เราจะแสดงธรรมๆ”

เวลาแสดงธรรมจักๆ แสดงธรรมจักๆ ท่านพูดถึงมัชฌิมาปฏิปทา ท่านพูดถึงความสมดุล ความพอดีของมัน ความสมดุลความพอดีเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประพฤติปฏิบัติมา ๖ ปี อุกฤษฏ์ขนาดไหนมันก็ไม่ใช่ อัตตกิลมถานุโยค ท่านได้ทดสอบ ท่านได้ ตรวจสอบมาแล้ว ไม่ได้พูดเปล่าๆ ไม่ได้พูดลอยลม ไม่ได้พูดโดยไม่มีเหตุไม่มีผล พูดเพราะเรา ทำกันมาเอง เธอทั้ง ๕ ก็เห็นเราทำมาทั้งนั้น นี่ไง อัตตกิลมถานุโยค เวลาถามสุขัลลิกานุโยค เข้า สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ มีแต่ความสุขๆ ความสุขคลายตัวออกมาแล้วมันก็ไม่สุข ความชุ่มชื้นใน หัวใจ เวลาคลายออกมามันก็ไม่ชุ่มชื้น นี่ไง กามสุขัลลิกานุโยค

เวลามัชฌิมาปฏิปทา อาศัยศีล สมาธิ ปัญญา แสดงธรรมขึ้นไป เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม มัชฌิมาปฏิปทา ความพอดี ความพอดีของมัน แล้วความพอดีนี้ใคร เป็นคนพูด ถ้าไม่มีคนรู้จริงมันจะพูดได้อย่างไร นี่ถ้าเป็นความจริงๆ ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อเหตุ นี้เราฟังธรรมเพื่อเหตุนี้เพราะอะไร เพราะมันเป็นแก่นของศาสนาใจ

ศาสนา เวลาสอนขึ้นมา สอนขึ้นมาในหัวใจของสัตว์โลก หัวใจของคนทุกซ์คนยาก ที่นี้ หัวใจของเรา เราก็มีบุญกุศล เราก็มีความปรารถนาสร้างคุณงามความดีขึ้นมาในหัวใจของเรา ขึ้นมา เราพยายามชวนชวนกันอยู่นี้ ชวนชวนมาทำบุญกุศลกัน วันนี่วันพระๆ วันพระ เข้าวัดเข้าวาไปจำศีล ไปฟังธรรม ฟังธรรมขึ้นมาแล้ว ฟังธรรมขึ้นมาก็เป็นบุญกุศล ที่เขาว่าไปฟัง ธรรมเอาบุญๆ ใจ

แต่เราฟังธรรมขึ้นมาให้มันกระเทือนหัวใจ ให้มันกระเทือนกิเลส เวลากระเทือนกิเลสแล้ว เพราะมันมีมูมมอ เวลากระเทือนกิเลส มันจะมีความคิด ความคิดเกิดดับในหัวใจ ถ้าความคิด เกิดดับในหัวใจ มันจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ถ้าเปลี่ยนแปลงทัศนคติ สิ่งใดที่มันยึดมั่นถือมั่น ในทางโลก เราก็วางมันบ้าง ทำเป็นความสุจริต ทำเป็นความสะสม นี่ทำขึ้นมา สิ่งนั้นเราทำไว้ เพื่อดำรงชีพ สุดท้ายแล้วเราก็จะหาหัวใจของเรา ถ้าใครหาหัวใจของเรา ปรัชญาศึกษามา ศึกษา มา เพื่อปฏิบัติ นี่ก็เหมือนกัน ฟังธรรมๆ เพื่อบุญกุศลของเรา บุญกุศลของเรา เราก็แสวงหาของเรา แล้วความสุขจริงๆ มันอยู่ที่ไหน ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ความสุขจริงๆ มันอยู่ที่นี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนธรรมๆ สอนธรรมเพื่อสิ่งที่เข้าไปในหัวใจ ถ้าหัวใจ มันสัมผัสธรรมๆ ถ้าสัมผัสธรรมแล้ว เวลาหลวงตาท่านพูดถึง ถ้าได้คุยกับครูบาอาจารย์องค์ใด

แล้ว ถ้ามันเป็นความจริงๆ นะ สิ่งที่เขาโลกธรรม ๘ เขาเสียม เขาทำอะไร ท่านไม่ฟัง ใอันนั้นเรื่อง
ภายนอก

ถ้าเป็นความจริงหัวใจของเรา หัวใจของเราเหมือนกัน ถ้ามันเป็นความสุข ความสุขเป็น
ความจริงขึ้นมา เราหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ ถ้ามันเป็นไปได้ มันจะเป็นไป ถ้ามัน
เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้เพราะอะไร เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันยุมันแห้ง กิเลส
ตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา เวลาจะเข้าไปเผชิญกับมัน เวลาคิด ทำดี ใครก็ทำได้
ศาสนาของเราสอนให้ทำความดี ละความชั่ว ใครๆ ก็รู้ ใครๆ ก็เข้าใจได้ แต่มันทำได้หรือเปล่านั้น
มันทำไม่ได้ เวลาทำดี มันดีของใครล่ะ แล้วเวลากิเลสมันบังเงาๆ มันก็อ้างองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ว่ากันไปตามนั้น นกแก้ว นกขุนทอง

เวลามันท่องจำๆ นะ คุณติ เวลาปรารภมาเป็นพระโพธิสัตว์ บารมี ๑๐ ทศขององค์สมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเป็นทานบารมี สีลบารมี เนกขัมมบารมี มันต้องมีอำนาจวาสนาบารมี
อย่างนั้น นี่ก็เหมือนกัน เวลาคนที่มีความอำนาจวาสนาบารมีท่องจำนี้แม่นมาก เวลาพูดสิ่งใด ชรรมะ
เหมือนเป็นจริงเลย แต่ไม่จริง ไม่จริงเพราะอะไร เพราะเวลาพูดมันเป็นสัญญา มันเป็นสัญญา
อารมณ์ที่มันพูดออกมา แต่ไม่เป็นความจริงๆ ถ้าเป็นความจริงไม่พูดอย่างนั้น ความจริงไม่พูด
อย่างนั้น

สิ่งนี้เวลาหลวงตาท่านไปฟังเทศน์ ฟังเทศน์ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมา ปริยัติล้วนๆ ฟังนี้มัน
รู้เลยละ แต่จะพูดหรือไม่พูดเท่านั้นนะ เวลาพูดออกมาแล้ว ในเมื่อมันเป็นสังคม สังคมมันก็มีนับ
หน้าถือตากันใช้ไหม นั่นมันก็เรื่องของเขา

แต่ถ้าเราเอาจริงๆ ของเราขึ้นมา มันต้องมีความจริงอันนี้ไง ถ้ามีความจริงอันนี้ ถ้าจิตมัน
สงบเข้ามา มันก็ต้องสงบเข้ามา เวลาสงบระงับเข้ามาแล้ว ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเห็นความ
แตกต่าง คนที่มันเป็นความจริงแล้วมันจะเป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา เวลา
มันเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาในหัวใจ มันมหัศจรรย์ๆ มหัศจรรย์ขึ้นมา

สิ่งนี้ คุณติ เวลาทางโลก สิ่งนี้เทคโนโลยี ถ้าไม่เป็นก็ไปเรียน ไม่เป็นก็พยายามฝึกหัด ฝึกหัด
ขึ้นมาแล้วมันก็ใช้งานอย่างนั้น แต่เวลาปัญญามันเกิดในใจ ศีล สมาธิ ปัญญา มันเกิดในใจขึ้นมา
ใครฝึกหัด มันมีตัวอย่างที่ไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ มรรค ๘ มันมีมาตั้ง ๒,๐๐๐ กว่าปี แล้วมันเป็นความจริงในใจของเราหรือไม่ มันเป็นสัญญา เป็นสัญญามันก็ให้ผลตามนั้นไง ถ้าเป็นสัญญามันก็เป็นแค่สัญญาอารมณ์ อารมณ์กับอารมณ์มันเข้ากัน

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ มันเป็นสมุจเฉตปหาน มันฆ่ากิเลสไง เวลาฆ่ากิเลส กิเลสมันตาย เห็นชัดๆ ว่ากิเลสมันตายไป มันสืบทอดกันไม่ได้ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่อะไรเลย แล้วมันคืออะไรละ

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมามันจะเป็นความจริงอย่างนี้ ถ้าความจริงอย่างนี้ ฟังธรรม แก่นของศาสนาใจ แก่นของศาสนานะ แก่นของศาสนาพระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เอง โดยชอบ วางธรรมวินัยนี้ไว้เพื่อปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ ใครมีอำนาจวาสนาขึ้นมา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงขึ้นมา พ้นจากทุกข์ เป็นธรรมทายาท

ธรรมทายาทเป็นการยืนยันว่าธรรมะมันมีอยู่จริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม เคารพบูชาธรรมนั้นมาก เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม เกิดพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีดวงตาเห็นธรรม มีดวงตาเห็นธรรม ตามร่องตามรอยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์อันนั้น แล้วมันสมบูรณ์ขึ้นมา

เวลาหลวงตาท่านประพฤติปฏิบัติของท่านถึงที่สุดแห่งทุกข์ของท่าน พุทธ ธรรม สงฆ์รวมลงอยู่ที่ใจ หัวใจของเราแน่แหละ ถ้ามันเป็นจริงๆ มันจะรวมที่นี้ แล้วคิดดูสิ พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมลงที่ใจ ใจเราเป็นธรรมล้วนๆ ทองคำทั้งแท่งมันมีอยู่ในหัวใจของเรา มันจะมีความสุขขนาดไหน นี่ไง ความสุขอย่างนี้ทางโลกไม่มี ความสุขอย่างนี้หาซื้อไม่ได้ ความสุขอย่างนี้ใครแสวงหาไม่เจอ จะเจอต่อเมื่อเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันติภูมิจึงอยู่กับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น เอวัง